

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและภาวะสุขภาพของเกษตรกร ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและภาวะสุขภาพของเกษตรกร ตำบลบ้านนา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบุคคลที่ปัจจุบันประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำนา และได้ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี อายุระหว่าง 15 - 59 ปี และอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยคิดเป็น 1 คนต่อหนึ่งหลังคาเรือน จำนวนทั้งหมด 1,330 หลังคาเรือน (จากการสำรวจประชากรเกษตรกร ของสำนักงานเกษตรอำเภอลำลูกกา ปี 2547) จำนวน 16 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ร้อยละ ของประชากรของ จูมพล สวัสดิ์ยากร (2529, หน้า 129) คือ ถ้าประชากรมีจำนวนเป็นพัน ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือนเกษตรกร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง(คน)
หมู่ที่ 1 บ้านหลังถนน	67	7
หมู่ที่ 2 บ้านนา	136	14
หมู่ที่ 3 บ้านปลวกสูง	107	11
หมู่ที่ 4 บ้านหนองสะเดา	116	12
หมู่ที่ 5 บ้านกรดงาม	65	7
หมู่ที่ 6 บ้านหนองหู่ช้าง	176	18
หมู่ที่ 7 บ้านนิคม	81	8
หมู่ที่ 8 บ้านหนองสะเดา	100	10
หมู่ที่ 9 บ้านยางโทน	85	9
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยหนองหมี่	49	5
หมู่ที่ 11 บ้านบ้านนา	37	4
หมู่ที่ 12 บ้านคันห้วย	90	9
หมู่ที่ 13 บ้านวังพยอม	41	4
หมู่ที่ 14 บ้านบ้านนา	68	7
หมู่ที่ 15 บ้าน หนองสะเดานอก	55	6
หมู่ที่ 16 บ้านบ่อแร่	57	6
รวม	1330	139

ดังนั้นจึงมีขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 139 คน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านโดยใช้หลักทฤษฎีความน่าจะเป็น(Probability Sampling) การสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling)โดยวิธีการจับสลากบ้านเลขที่เจ้าบ้าน หรือคู่สมรสที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันที่ถูกจับสลากได้เป็นตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อปี

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามภาวะสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด

จำนวน 32 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบของภาวะสุขภาพ 4 ด้าน ได้แก่

ภาวะสุขภาพมิติทางด้านร่างกาย	จำนวน 7 ข้อ
ภาวะสุขภาพมิติทางด้านจิตใจ	จำนวน 11 ข้อ
ภาวะสุขภาพมิติทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	จำนวน 10 ข้อ
ภาวะสุขภาพมิติทางด้านจิตวิญญาณ	จำนวน 7 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 โดยกำหนดการให้คะแนน

ดังนี้

คำถามเชิงบวก			คำถามเชิงลบ		
มาก (เป็นประจำ)	3	คะแนน	มาก (ไม่มี)	1	คะแนน
ปานกลาง (เป็นบางครั้ง)	2	คะแนน	ปานกลาง (เป็นบางครั้ง)	2	คะแนน
น้อย (ไม่มี)	1	คะแนน	น้อย (เป็นประจำ)	3	คะแนน

การคำนวณคะแนนภาวะสุขภาพโดยนำคะแนนที่ได้ทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อคำถาม ส่วนการคิดคะแนนภาวะสุขภาพในแต่ละด้านกระทำโดย นำคะแนนทั้งหมดในด้านนั้นมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อคำถามในแต่ละด้าน ค่าคะแนนที่ได้จะได้อยู่ในระหว่าง 1 - 3 คะแนน แบ่งคะแนนทั้งหมดออกเป็น 3 ช่วง โดยใช้หลักทางสถิติ ได้แก่ พิสัย/จำนวนชั้น = (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/3 การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้ (Best, 1977. p.174)

1 - 1.67	หมายถึง	มีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับไม่ดี
1.68 - 2.34	หมายถึง	มีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง
2.35 - 3.00	หมายถึง	มีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกร การวัดพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากการทบทวนวรรณกรรมและจากแบบประเมินแบบแผนชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, 1996) แบบสอบถามนี้มีข้อคำถามปลายเปิดจำนวน 48 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบของพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่

ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	จำนวน	7 ข้อ
กิจกรรมทางกาย	จำนวน	4 ข้อ
การบริโภคอาหาร	จำนวน	15 ข้อ
สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	จำนวน	9 ข้อ
พัฒนาการทางจิตวิญญาณ	จำนวน	7 ข้อ
การจัดการกับความเครียด	จำนวน	6 ข้อ

ข้อคำถามแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคยปฏิบัติเลย ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ปฏิบัติบ่อยครั้ง และปฏิบัติเป็นประจำ โดยกำหนดการให้คะแนนดังนี้

ไม่เคยปฏิบัติเลย	1	คะแนน
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	2	คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	คะแนน
ปฏิบัติเป็นประจำ	4	คะแนน

การคำนวณคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพกระทำโดยนำคะแนนที่ได้ทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อคำถามทั้งหมด ส่วนการคิดคะแนนพฤติกรรมในแต่ละด้านกระทำโดยนำคะแนนทั้งหมดในด้านนั้นมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อคำถามในแต่ละด้าน ค่าคะแนนที่ได้จะอยู่ในระหว่าง 1 - 4 คะแนน แบ่งคะแนนทั้งหมดออกเป็น 4 ช่วง โดยใช้หลักทางสถิติ ได้แก่ พิสัย/จำนวนชั้น = (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/4 การแปลความหมายของคะแนนดังนี้ (Best, 1977. p. 174)

1.00 - 1.75 หมายถึง	พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับไม่ดี
1.76 - 2.50 หมายถึง	มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้
2.51 - 3.25 หมายถึง	มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดี
3.26 - 4.00 หมายถึง	มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรง (validity)

โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำมาคำนวณความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ (interrater agreement) และคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) ได้เท่ากับ 0.87

การหาความเที่ยง (reliability)

ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถาม ไปทดสอบใช้กับเกษตรกร ที่อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์สุขภาพชุมชนชนวนชิรบารมี อำเภอนิวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 ราย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) โดยพิจารณาเกณฑ์การยอมรับตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Polit & Hungler, 1999) ซึ่งเมื่อทดสอบและใช้สูตรคำนวณแล้วได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.84

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการโดยยึดหลักพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านความเห็นจาก คณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวรแล้ว โดยผู้วิจัยได้พบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวเมื่อ พบเกษตรกร อธิบายวัตถุประสงค์ในการศึกษาให้ทราบทุกราย ขอความร่วมมือในการรวบรวม ข้อมูลและชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ โดยการตอบ รับหรือปฏิเสธ จะไม่มีผลต่อการมารับบริการที่ศูนย์สุขภาพชุมชนชนวนชิรบารมี คำตอบหรือข้อมูลทุก อย่าง ผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวมและนำข้อมูลมาใช้เฉพาะในการศึกษาในครั้งนี้เท่านั้น โดย ระหว่างตอบคำถาม หากกลุ่มตัวอย่างไม่พอใจหรือไม่ต้องการตอบคำถาม กลุ่มตัวอย่างสามารถ ออกจากการวิจัยได้โดยไม่ต้องบอกเหตุผล

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิธีการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลฉกรรกรมีซึ่งศูนย์สุขภาพชุมชนฉกรรกรมีเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาล เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์สุขภาพชุมชนฉกรรกรมี หลังได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนฉกรรกรมี ผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยและขออนุญาตในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยสำรวจชื่อและที่อยู่ของเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านที่ได้สุ่มคัดเลือกไว้จากเจ้าหน้าที่ศูนย์สุขภาพชุมชนฉกรรกรมี เพื่อนำมาสุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยเข้าพบผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
4. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อและที่อยู่ที่ได้สุ่มได้จากนั้นแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ์
5. เมื่อกลุ่มตัวอย่างอนุญาต ผู้วิจัยจึงดำเนินการสัมภาษณ์
6. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติพรรณนาโดยมีการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและภาวะสุขภาพใช้สถิติพรรณนาโดยมีการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกร ตำบลบ้านนา อำเภอฉกรรกรมี จังหวัดพิจิตร ใช้ Simple Correlation
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะสุขภาพของเกษตรกร ตำบลบ้านนา อำเภอฉกรรกรมี จังหวัดพิจิตร ใช้ Simple Correlation